

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือนิทานคุณธรรมสาระพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามัคคีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยทราย อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา พอสรุปได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก
 - 1.1 ความหมายของหนังสือนิทานสำหรับเด็ก
 - 1.2 ลักษณะและประเภทของหนังสือนิทาน
 - 1.3 ลักษณะนิทานที่เด็กสนใจ
 - 1.4 เทคนิคการสร้างหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมความสามัคคี
 - 1.5 หลักเกณฑ์การประเมินการสร้างหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมความสามัคคี
 - 1.6 คุณค่านิทานที่มีต่อเด็กเล็ก
2. ความสามัคคี
 - 2.1 ความหมายของความสามัคคี
 - 2.2 ความสำคัญของความสามัคคี
 - 2.3 ลักษณะของความสามัคคี
 - 2.4 คุณประโยชน์ของความสามัคคี
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ สาระมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในส่วนของสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม
 - 3.1 ความหมายของหลักธรรมของศาสนา มงคล 38 การทำตัวดี
 - 3.2 ความสำคัญของการทำตัวดี
 - 3.3.พระพุทธศาสนสุภาษิตที่เกี่ยวกับความสามัคคี
4. ทฤษฎีแนวคิด
 - 4.1 ทฤษฎีของเพียเจต์
 - 4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือนิทานสำหรับเด็กนั้นมีความสำคัญเพราะว่าทำให้ผู้ศึกษาสร้างลักษณะประเภทหนังสือนิทานได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำให้เด็กมีความสนใจทั้งภาพ เรื่องราว อีกทั้งรูปเล่มที่มีความเหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับเด็กได้

ความหมายของหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งตรงกับคำว่า “นิทานกาลา” ในภาษาบาลี ส่วนคำว่า “นิทาน” ของภาษาบาลี แปลว่า เรื่องเดิม เรื่องที่ผูกขึ้นและเรื่องที่อ้างอิง (ลำไย บัณฑิตย. 2542, หน้า 29) กล่าวว่านิทานคือเรื่องที่เล่ากันมา มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นอยู่ที่ยกมาแล้วเพื่อเป็นการเปรียบเทียบนักวิชาการเห็นความสำคัญของการใช้นิทานในการเรียนการสอน และการ์ตูนมีบทบาทในชีวิตประจำวัน จึงมีผู้สนใจศึกษา และให้ความหมายของนิทานและการ์ตูนไว้ดังนี้ เกษลดา มานะจตุ และอภิญา มนูญศิลป์ (2544, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของนิทานได้สอดคล้องกันว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าต่อๆ กันมาโดยใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ หรือการเล่าโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ ประกอบก็ได้ เช่น หนังสือภาพ หุ่นหรือการใช้คนแสดงบทบาทเป็นไปตามเนื้อเรื่องของนิทานนั้นๆ

แต่เดิมมานิทานถูกเล่าสู่กันและกัน เพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจในยามว่าง และเพื่อถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดถือของคนแต่ละกลุ่มโดยสรุปนิทานเป็นเรื่องที่สืบทอดกันมา โดยใช้วาจาหรือการเล่าโดยแสดงภาพประกอบหรือการเล่าโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ ประกอบก็ได้ เป็นเรื่องเล่าที่เน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสอดแทรกคติสอนใจ

ลักษณะและประเภทของหนังสือนิทาน

กัญญาพร นิตยะประภา (2534, หน้า 28 - 39) ได้แบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก แบ่งได้หลายวิธีตามเกณฑ์ต่างกัน ไป คือ แบ่งตามเกณฑ์ตามอายุ แบ่งตามเกณฑ์ชั้นเรียน และแบ่งตามเกณฑ์ลักษณะเนื้อเรื่อง แบ่งตามเกณฑ์ตามอายุ แบ่งได้ 5 ระดับ คือ

1. หนังสือสำหรับเด็กแรกเกิด - 3 ปี
2. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี
3. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 11 ปี
4. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11 - 14 ปี
5. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 14 - 18 ปี

แบ่งตามเกณฑ์ชั้นเรียน แบ่งได้ 3 ระดับ คือ

1. วัยเด็กเล็ก สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี
2. วัยเด็กประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 7 - 12 ปี
3. วัยเด็กมัธยมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 13 - 18 ปี

สนธิ สัตโยภาส (2536, หน้า 17) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทหนังสือและบรรณสารสำหรับเด็กไว้ 4 แนว คือ

1. แบ่งตามเกณฑ์ตามอายุของผู้อ่าน
 - 1.1 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0 - 3 ปี ซึ่งมักเป็นหนังสือภาพ
 - 1.2 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี จะเป็นสมุดภาพประกอบคำ
 - 1.3 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 11 ปี เป็นหนังสือเรื่องประกอบเนื้อหาเริ่มยาวขึ้น
 - 1.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11 - 14 ปี จะมีคำบรรยายมากกว่าภาพประกอบ
 - 1.5 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 14 - 18 ปี มักใช้คำบรรยายสั้นๆ มีภาพเป็นบางหน้า
2. แบ่งตามระดับชั้น
 - 2.1 ระดับเด็กอนุบาล 3 - 6 ปี จะเป็นหนังสือภาพ
 - 2.2 ระดับชั้นประถมศึกษา 6- 11 ปี เป็นเรื่องประกอบภาพ
 - 2.3 ระดับมัธยมศึกษา 11 - 20 ปี สนใจหนังสือหลายประเภทสนใจเนื้อหาสาระมากกว่าภาพประกอบ
3. แบ่งตามลักษณะของเรื่อง
 - 3.1 ประเภทกลอน เป็นหนังสือสำหรับเด็กที่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง
 - 3.2 ประเภทนิทาน เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา มุ่งให้ความเพลิดเพลินแทรกข้อคิดคติสอนใจ
 - 3.3 ประเภทการ์ตูน เป็นหนังสือที่มีภาพเขียนในลักษณะล้อเลียนทำให้เกิดอารมณ์ขัน เป็นภาพที่ผิดความจริงแต่อาจแทรกความเป็นจริงได้
 - 3.4 ประเภทสารคดี เป็นหนังสือที่มุ่งให้ความรู้ ความคิดประสบการณ์และสติปัญญา
 - 3.5 นิิตยสารสำหรับเด็ก เป็นวรรณกรรมที่มีคอลัมน์ต่าง ๆ ที่ให้ทั้งความรู้ความบันเทิงและฝึกสมอง
4. แบ่งตามเกณฑ์ลักษณะเนื้อเรื่อง
 - 4.1 หนังสือประเภทให้ความบันเทิง
 - 4.2 หนังสือประเภทให้ความรู้และเสริมบทเรียน
 - 4.3 หนังสือประเภทการ์ตูนและวารสารสำหรับเด็ก

จินตนา ไบกาชุย (2542, หน้า 1 - 5) ได้แบ่งหนังสือสำหรับเด็กออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะการใช้ ได้แก่

1. หนังสือเรียน เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับให้นักเรียนใช้ควบคู่กับการเรียน ใช้แนวการเขียนประเภทความเรียงที่เนื้อหาให้ความรู้โดยตรง
2. หนังสืออ่านโดยทั่วไปสำหรับเด็กหรือหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านทั่วไป นอกเหนือจากหนังสือเรียน มีเนื้อหาที่มุ่งให้ทั้งความรู้ ความคิด และสาระอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน

3. หนังสือออกตามวาระ เป็นหนังสือที่จัดทำตามระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอโดยมีเนื้อหาหลากหลายอยู่ในฉบับเดียวกัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และการ์ตูนสำหรับเด็ก

หนังสือเสริมประสบการณ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. หนังสืออ่านนอกเวลา คือ หนังสือที่กำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน
2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาคำความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย
3. หนังสืออุทิศ คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การเรียบเรียงหนังสือนี้เป็นเชิงวิชาการ
4. หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

จากการแบ่งประเภทของหนังสือสำหรับเด็กที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กสามารถแบ่งได้หลากหลายตามลักษณะของหนังสือที่จัดทำขึ้นคือ แบ่งตามอายุของเด็ก แบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งตามลักษณะเรื่อง แบ่งตามเนื้อเรื่อง แบ่งตามการใช้งาน และ แบ่งตามหนังสือเสริมประสบการณ์

ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก

สนิท สัตโยภาส (2536, หน้า 16) กล่าวถึงลักษณะหนังสือและบรรณสารสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องสั้น ๆ ไม่ซับซ้อนอ่านง่าย สามารถอ่านจบภายในเวลาอันรวดเร็ว
2. เนื้อเรื่องให้ความสนุก อาจมีอารมณ์ขันและแทรกความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ไปด้วย
3. อาจเสนอเนื้อเรื่องในรูปของนิทาน แต่มีคติสอนใจแทรกอยู่ไม่สอนตรง ๆ
4. ใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะกับวัยของเด็ก

5. มักมีภาพประกอบเนื้อเรื่องหรือเสนอเรื่องด้วยภาพล้วนก็ได้
6. ภาพสีสันสดใส น่าดู และสามารถอธิบายเรื่องได้ดีด้วย

ถวัลย์ มาศจรัส (2539, หน้า 29 - 30) กล่าวถึงลักษณะหนังสือเด็ก ควรมีดังนี้

1. เนื้อเรื่องสั้น
2. ภาพประกอบเรื่องจะมีหรือไม่มีก็ได้
3. คำโคร่งง่ายและเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก
4. เน้นบทบาทการกระทำของตัวละครมากกว่าความรู้สึกนึกคิด
5. ตัวเอกของเรื่องมักจะเป็นเด็กหรือสัตว์

จินตนา ไบกาชุย (2542, หน้า 10-19) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไป

ดังนี้

1. เนื้อหามีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจนแต่เพียงเรื่องเดียว
2. เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย
3. แนวการเขียนเนื้อหาหรือการเสนอเนื้อหาควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหา

และวัตถุประสงค์ของหนังสือ

4. ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก ภาพควรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหนังสือประเภทนั้น ๆ
5. ภาษาและสำนวนที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือเด็กต้องใช้คำง่าย ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ หนังสือเด็กเล็กใช้คำและประโยคซ้ำ ๆ เพื่อช่วยในการเรียนรู้ด้านภาษา
6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร มีความสำคัญมากต่อการอ่านถ้าประโยคยาวมาก หรือประโยคซับซ้อนมาก เด็กจะลืมข้อความที่อ่านผ่านมาแล้ว ดังนั้นจึงควรใช้ประโยคสั้น ๆ ขนาดตัวอักษรใหญ่ อ่านง่ายและชัดเจน

7. รูปเล่มหนังสือ ควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไปเพราะเด็กจะถือไม่สะดวกจากลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ มีเนื้อหาสั้น มีความยากง่ายไม่ซับซ้อนและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนำเสนอ ภาพประกอบต้องสวยงามดึงดูดความสนใจ ตัวละครเป็นเด็ก หรือสัตว์ที่มีชีวิตชีวา กระตุ้นจินตนาการ ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น เข้าใจง่าย ขนาดตัวอักษร ตัวโต หัวกลม ไม่ใช้อักษรประดิษฐ์ รูปเล่มกะทัดรัดหยิบสะดวก

ประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็ก

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 หน้า, 2) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการมีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้มีไหวพริบดี
2. หนังสือเป็นอาหารทางสมองที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่เจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ ได้อย่างดี
3. นอกจากนั้นหนังสือยังเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น มีปมด้อย ความรู้สึกว่าห่วย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการศึกษาเอกสารสภาพการผลิตและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กที่เผยแพร่โดย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 10) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็ก มีดังนี้
 1. เป็นสื่อขยายการรับรู้ของเด็กและช่วยพัฒนาความรู้ ความคิดให้แตกฉานออกไป
 2. เป็นอุปกรณ์ต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่เด็กสามารถใช้แสวงหาความรู้ได้
 3. เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และช่วยในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 4. ให้ข่าวสารพร้อมทั้งการอธิบายการพัฒนาเจตคติและค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ขยายการรับรู้ สร้างความสำนึกและการตื่นตัวอยู่เสมอ ให้ความบันเทิง กระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่มให้เกิดความคล้อยใจที่จะใฝ่รู้
 5. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจและอบอุ่นจากความสำเร็จของตัวละครที่อ่านและบรรยากาศในการดำเนินเรื่อง
 6. ช่วย让孩子คุ้นเคยกับหนังสือ มีนิสัยรักการอ่าน อันเป็นแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมทักษะ
 7. ช่วยส่งเสริมจินตนาการให้คิดก้าวไกลไปกว่าสภาพที่เคยพบเห็นโดยนี้กวาดภาพไว้ว่า เรื่องควรจะเป็นอย่างไรต่อไป
 8. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
 9. ช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
 10. แสดงให้เห็นความเป็นจริงของชีวิต ช่วยให้เด็กสามารถเผชิญโลกได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง
 11. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กรุ่นใหม่ของสังคม
 12. สนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น ช่วยให้สามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเอง จากการอ่านเรื่องที่ตนต้องการรู้
13. ทดแทนความต้องการของเด็กที่ขาดไป เช่น ความอยากมีเพื่อนของเด็กที่เป็นลูกโทน หรือเด็กที่ไม่มีโอกาสได้ไปเล่นกับเพื่อน หนังสือจะพาไปสู่โลกที่สนุกสนานตื่นเต้น ทำให้ลืมความเหงา ได้เป็นครั้งคราว

ลักษณะนิทานที่เด็กสนใจ

ความสนใจของเด็กเป็นสากล เด็กก่อนวัยเรียนสนใจนิทาน เทพนิยายโตขึ้นมาจะชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ และต่อมาจะชอบเรื่องการต่อสู้ ผจญภัย เด็กชอบดู อยากรู้ อยากรู้เห็น เด็กทุกคนชอบความสนุกสนาน ขบขัน เด็กมีจินตนาการ เรื่องที่เด็กชอบจะต้องเป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่อได้ อย่างสดใส ภาพที่เด็กนึกฝันเป็นภาพที่เด็กเห็น ได้ชัดเจนในขณะที่บางทีผู้ใหญ่ก็มองไม่เห็น เด็กชอบกิน ดังนั้นเรื่องที่จบด้วยรูปของกินก็ดี หรือ จบลงด้วยการกินเลี้ยงเด็กจะชอบมากเป็นพิเศษ เด็กชอบดูภาพมากกว่าอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดหนังสือภาพจะสิ่งแรกที่เด็กดู และดูทุกอย่างในภาพอย่างละเอียดละออ อ่านหนังสือออกหรือไม่ ไม่ใช่สิ่งจำเป็นเลยเพราะเด็กอ่านเรื่องจากภาพเด็กชอบภาพ สีสมากกว่าภาพดำขาว ชอบภาพสวยงาม ภาพที่ให้ชีวิต เด็กชอบฝันว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ สามารถทำอะไรได้เหมือนเขา เช่น กระต่ายนั่งกางเกงได้ แมวพูดคุยได้ ทั้งนี้เป็นเพราะความรู้สึกเฉพาะของเด็กซึ่งผู้ใหญ่มักไม่เข้าใจคิดว่า เป็นนิทาน โทกหก ผิดธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กยังชอบภาพที่ดูง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบภาพลูกสัตว์ เกือบทุกชนิด เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน แต่เมื่ออายุสูงขึ้นจะชอบภาพซับซ้อนขึ้น เด็กชอบภาพที่แสดงการกระทำและการผจญภัย เด็กอายุ 8 ปี สนใจการ์ตูนประกอบวรรณคดีหรือนิทานมากที่สุด อายุ 9 ปี และ 10 ปี ชอบการ์ตูนตลกขำขันมากที่สุด เด็กชอบหนังสือที่มีภาพประกอบมากและเป็นภาพที่ใหญ่ชัดเจนตรงกับข้อความ ภาพสีน้ำช่วยให้เกิดจินตนาการ ได้มากกว่าภาพลักษณะอื่นเด็กชายหรือเด็กหญิง อ่านเก่งหรือไม่เก่ง ชอบภาพลักษณะเดียวกัน เด็กสนใจภาพที่อยู่ข้างขวามากกว่าข้างซ้ายกระทรวงศึกษาธิการ(2545, หน้า10 - 17) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็กไว้ว่า

1. เนื้อหามีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกอย่างชัดเจน ควรมีความคิดรวบยอดเพียงเรื่องเดียว ไม่ควร มีหลายเรื่องเพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนได้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาเน้นหลายๆ อย่างซับซ้อนอยู่ในเรื่องเดียวกัน

2. เนื้อหาต้องมีความง่ายเหมาะสมกับวัย นิทานสำหรับเด็กเล็กเนื้อหาควรสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีเรื่องราวแสดงความเคลื่อนไหวของตัวละคร มีการดำเนินเรื่องของตัวละคร ใช้ตัวละครเหมาะสม ไม่ควรมีตัวละครมาก มีบทสนทนาพอสมควร ดำเนินเรื่องในสัดส่วนที่เหมาะสม ถ้ามีบทบรรยายมาก ๆ ผู้อ่านจะเบื่อหน่าย ละทิ้งการอ่านกลางคันได้

3. รูปแบบการเขียนเนื้อหามีทั้ง นิทานพื้นเมือง เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร จดหมาย บันทึกเรื่อง ความเรียง รวมทั้งบทร้อยกรองทุกรูปแบบ แนวการเขียนควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ เมื่อเลือกใช้แบบใด จะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ ไม่ปะปนจนสับสน

4. ภาพประกอบนิทานสำหรับเด็กจะต้องมีภาพประกอบเสมอ บางเล่มมีภาพน้อย บางเล่มมีภาพมาก จนจัดเป็นประเภทหนังสือภาพ เด็กอายุน้อย ภาพต้องมีมาก สีของภาพเด็กเล็กชอบสีสดใสมากกว่าภาพขาวดำ ภาพนั้นต้องชัดเจนไม่มีดมัว

5. ภาษาและสำนวนที่ใช้ ควรใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ต้องแปลซ้ำอีกครั้งหนึ่งหลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์วิชาการ ใช้ประโยคสั้นๆ กะทัดรัด อ่านได้ความง่าย ชัดเจนไม่ซับซ้อน เด็กเล็กใช้คำและประโยคซ้ำ ๆ กันให้มาก เพื่อส่งเสริมความจำโดยให้ได้เห็นบ่อยๆ ได้ฟังบ่อยๆ จะจดจำได้เอง

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร เด็กวัยอนุบาลและชั้นประถม 1) ควรเขียนแยกเป็นคำๆ ใช้ตัวอักษรโตขนาดประมาณ 24 - 30 พอยท์ ใช้ตัวพิมพ์ธรรมดาหรือตัวเขียนที่ชัดเจน ถูกต้องและใช้แบบเดียวตลอดทั้งเล่ม ไม่ใช้ตัวอักษรประดิษฐ์ลวดลาย ในหน้าหนึ่งๆ ไม่ควรมีตัวหนังสือมากหรือมีหลายย่อหน้า

7. รูปเล่ม ควรมีขนาดกะทัดรัด การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้ ของเด็ก จำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็กวัย 2 - 5 ขวบ ประมาณ 8 - 16 หน้า เด็กวัย 6 - 11 ขวบ ประมาณ 16 - 32 หน้า 25 ส่วน มานพ ถนอมศรี (2546, หน้า 28 - 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. รูปเล่ม ขนาดจำนวนหน้า ที่เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหา นับตั้งแต่ปกหน้า ซึ่งเป็นส่วนแรกสุดของหน้า มีความงดงาม ความคงทนและมีความเสน่ห์เร้าใจ ปกหนังสือโดยทั่วไปมักใช้กระดาษแข็งและหนากว่ากระดาษเนื้อในของเล่ม

2. ด้านเนื้อหา เป็นส่วนหลักของการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้ตัวอักษรชนิดต่างๆ ที่อ่านง่าย ชัดเจนร้ายเรียงกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ เนื้อหาในหนังสือทุกเล่มควรเขียนถูกต้อง มีการจัดย่อหน้า และวรรคตอนอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังอาจใช้ขนาดและแบบของตัวอักษร ช่วงนั้นให้เกิดการอ่านเป็นไปอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลินมากขึ้น

3. ด้านภาพประกอบ เป็นส่วนเสริมในการนำเสนอเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้นภาพประกอบไม่เพียงแต่ช่วยให้เรื่องราวที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน ยังทำหน้าที่ตกแต่งให้หนังสืองดงาม เพิ่มความสบายตา สบายใจในการอ่านหนังสือด้วย

สรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานสำหรับเด็กมีลักษณะดังนี้คือ เป็นนิทานที่มีเนื้อหาวัตถุประสงค์ และแก่นเรื่องชัดเจน ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย ควรใช้ภาษาง่ายๆ หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์วิชาการ ใช้ประโยคสั้นๆ ชัดเจน มีภาพประกอบ รูปเล่มขนาดกะทัดรัดจำนวนหน้า เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหา มีความงดงาม แข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

เกริก ยूनพันธ์ (2547, หน้า58-59) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมกับเด็กโดยแบ่งได้ตามความต้องการและพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ ไว้ดังนี้

1. เด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆ หรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำเป็นคำๆ พร้อมภาพประกอบที่มีสีสันสดใส
2. เด็กวัย ระหว่าง 2 ถึง 4 ปี เด็กวัยนี้ จะสนใจคาพูดที่มีถ้อยคำคล้องจองชอบซักถาม เด็กจะจำคำสั่งท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตามหรือเปล่งเสียงร้องตามด้วยเป็นคำๆ นิทานเรื่องยากกะตา เด็กจะชอบมากและชอบเรื่องเล่าที่มีคำคล้องจองสัมพันธ์กัน นิทานสำหรับเด็กวัยนี้ก่อนนอนก็มีความสำคัญมากนิทานที่ใช้เล่าจะเป็นเรื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีกของทุกๆ คืนและคืนละหลายๆ ครั้งในเรื่องเดียวกัน โดยเนื้อหาจะต้องคงเดิมเพียงแต่เพิ่มรายละเอียดเล็กน้อยๆ ให้เรื่องสนุกตามสถานการณ์แต่ละวันเท่านั้น
3. เด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง นิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมาก นิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ เด็กจะชอบมาก

เทคนิคการสร้างหนังสือนิทานคุณธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคี

การ์ตูนหรือนิทานจัดได้ว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง และจากการประชุมปฏิบัติการและนิทรรศการ เรื่องการ์ตูนเพื่อพัฒนาเด็กของกลุ่มส่งเสริมเพื่อมวลชนเพื่อเด็ก(ก.ส.ค.) ได้เสนอแนะสิ่งที่ควรรับรู้เกี่ยวกับ ” ลักษณะการเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นการ์ตูนหรือนิทาน ” ไว้พอสรุป ดังนี้

1. เนื้อหา มีวัตถุประสงค์ชัดเจน วัตถุประสงค์ของเรื่อง ต้องมีเพียงจุดเดียว ถ้ามีหลายจุดจะทำให้ผู้อ่านสับสน โดยเฉพาะการ์ตูนหรือนิทานสำหรับผู้อ่านที่เป็นเด็ก ก่อนวัยเรียนจนถึงระดับประถมศึกษา
2. เนื้อหา มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่านและความสนใจของผู้อ่าน เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมากนัก มีการดำเนินเรื่องของตัวละครใช้ตัวละครที่เหมาะสม ไม่ควรมีตัวละครมาก มีบทสนทนาพอสมควร
3. รูปภาพเป็นส่วนสำคัญสัดส่วนของภาพเป็นเนื้อเรื่องขึ้นอยู่กับวัยของเด็กเด็กอายุน้อยภาพต้องมาก เด็กอายุมากภาพอาจลดลง อย่างไรก็ตามหนังสือนิทานการ์ตูนเน้นภาพมากกว่า
4. ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ หนังสือนิทานการ์ตูนสำหรับเด็กต้องใช้คำง่ายๆ ประโยคสั้นๆ ใช้คำและประโยคซ้ำกันให้มากเพื่อช่วยการเรียนรู้เรื่องภาษาคำด้วย การอ่านหลายครั้งช่วยให้จำเอง

5. ขนาดตัวอักษรและการใช้ตัวอักษร ลักษณะความยาวของประโยค ขนาดของตัวอักษร และชนิดของตัวอักษรในหนังสือนิทานสำหรับเด็กมีความสำคัญมาก ตัวอักษรที่เขียนใช้ตัว ประคิษฐ์บรรจงเขียนให้อ่านง่าย

6. รูปเล่มของหนังสือ ควรมีขนาด กะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้าง ยาวหรือเล็กเกินไป เพราะเด็ก จะถือหนังสืออ่านไม่สะดวก ความเหมาะสมของหนังสือนิทานอยู่ในระหว่าง 10-30 หน้า

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมความสามัคคีนั้นทำให้ทราบ ความหมาย ลักษณะประเภท เทคนิคการสร้างหนังสือ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีสำหรับเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ถูกต้อง

หลักการประเมินการสร้างหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรม

1. เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องมีสาระความสนุกสนานตื่นเต้นน่าสนใจ ให้ความรู้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ สอดแทรกคุณธรรม ค่านิยมที่เหมาะสมของสังคมตามวัยและสิ่งแวดล้อม ของเด็ก
2. วิธีเขียน อาจจะใช้แบบเล่าเรื่องหรือให้ตัวละครสนทนากันแต่ต้องเป็นสนทนาแบบ สั้น ๆ ข้อสำคัญคือต้องมีภาพประกอบเรื่อง ภาพและเรื่องควรอยู่หน้าเดียวกัน
3. แก่นเรื่อง (Theme) กระชับให้ชัดเจนให้ความคิดรวบยอดแก่เด็กได้ตรงเป้าหมายหลังจากอ่าน เนื้อหาจบ
4. การดำเนินเรื่อง (Story) ต้องชวนให้ติดตามทำให้ผู้อ่านอยากอ่าน
5. ฉาก (Background) หนังสือเด็กต้องมีฉากที่ชัดเจน เช่น ในป่า ขุนเขา ทะเล ท้องฟ้า
6. บทบรรยายและคำสนทนาตรงเป้าหมายให้ภาพมีความรู้สึก
7. ท่วงทำนองเขียน มีลีลาสำนวนเหมาะสมกับเรื่องที่เขียน
8. ภาพประกอบจัดวางอย่างสมดุล สื่อเรื่องราวได้ตรงเนื้อหา มีเทคนิคใหม่ๆ สีสันสดใสน่าตา
9. การปิดเรื่อง เป็นเรื่องที่คลี่คลายปมปัญหาอย่างกระจ่างชัด ให้ข้อคิด ซึ่งสะท้อนจาก เนื้อหาหรือผู้ที่แสดงพฤติกรรมทั้งมวลออกมาตามทัศนะของ วินัย รอดจ่าย (2534, หน้า 9) ได้ให้ หลักเกณฑ์การพิจารณาลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ 4 ด้าน คือ
 1. ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรต้องชัดเจน
 2. ปกและชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจ ขนาดรูปเล่มและตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 3. ด้านเนื้อหา มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และถูกต้องน่าสนใจอีกทั้งสำนวนภาษา จะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี
 4. ด้านภาพประกอบ ปกติแล้วหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ภาพนั้นจะต้องมีสีสันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง และน่าสนใจ

คุณค่าหนังสือนิทานที่มีต่อเด็กเล็ก

หนังสือสำหรับเด็กในวัยปฐมวัย 0-6 ขวบ โดยเฉพาะเด็กในวัย 0-3 ขวบจะสำคัญที่สุด เพราะสภาพแวดล้อมทั้งอาหารกาย อาหารใจ อาหารสมองของเด็กจะมีอิทธิพลต่อเด็กเพราะจะเป็น การสร้างพื้นฐานสำหรับเด็กตลอดชีวิต เด็กจะเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องสอนแค่อ่านให้เด็กฟัง เด็กชอบ เรื่องใดเขาก็จะให้เราอ่านให้ฟังซ้ำๆ จนสามารถจำเนื้อเรื่องได้ทั้งหมด ฉะนั้นหนังสือภาพถ้าเรา สามารถให้เด็ก ได้สัมผัสตั้งแต่ตอนเล็กๆเด็กจะเรียนรู้ได้เร็ว สิ่งที่จะได้ก็คือเด็กจะรักหนังสือและ ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์ระยะยาว เมื่อเด็กโตเป็นวัยรุ่นส่วนมากจะเกรงคือ อยากรจะเป็นผู้ใหญ่โดยจะแสดงท่าทีกบฏต่อพ่อแม่ แต่ถ้ามีสายใยความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่อยู่ ในใจเขาแล้ว สุดท้ายเขาก็จะกลับมาสู่เส้นทางความเป็นคน ที่ดีและรับผิดชอบ ในประเทศอังกฤษ ทำมาแล้ว 10 ปี และประสบความสำเร็จอย่างมาก ประเทศญี่ปุ่นก็เลยเอามาทำบ้างเพราะเด็กญี่ปุ่น รุ่นหลังไม่ค่อยอ่านหนังสือ ดิสนีย์ วิดีโอเกม สิ่งเหล่านี้ทุกคนอาจจะยังไม่ค่อยได้คิด เป็นการคิด ชั้นเดียว แต่ถ้าเป็นหนังสือต้องคิด ต่อมาเมืองไทยก็นำมาทำบ้างเริ่มจากมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กเอา มาทดลองใช้เมื่อปี 2546 เด็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้และไม่เข้าโรงเรียนถ้าผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแล้วเด็ก จะได้รับสิ่งเหล่านี้คือ

ประการแรก เด็กจะรู้สึกสนุกกับหนังสือ อยากรู้อยากเห็น สนใจมีความสัมพันธ์กับหนังสือ เริ่มได้ตั้งแต่ 0 ขวบเป็นต้นไป ผลการแสดงความสำคัญที่สำคัญ เด็กจะสนใจหนังสือมากจ้องมอง หนังสือ ส่วนใหญ่จะจับหนังสือเข้าปากก่อนแล้วพลิกดูภาพในหนังสือ บางรายไม่สนใจของเล่นอื่น สนใจแต่หนังสือเพราะมีสีสันสวยงาม

ประการที่สอง สมาชิกในครอบครัวเห็นความสำคัญของหนังสือ บางรายเมื่ออ่านหนังสือ ไม่ได้ก็จะมีพ่ออ่านให้ฟังตอนค่ำๆ ขยายอ่านให้ฟังตอนกลางวัน ภาพที่งดงามยิ่งคือ ถ้าขยายอ่าน หนังสือไม่ได้ตาก็จะมาอ่านให้เด็กฟัง หรือพ่อและตาที่ไม่ถนัดในการอ่านหนังสือจะทำงานแทน ขยายและแม่ เพื่อให้แม่และยายอ่านหนังสือให้เด็กฟัง สิ่งนี้จะเกิดความร่วมมือในครอบครัวพ่อแม่ และสมาชิกในครอบครัวมีความเชื่อมั่นว่าการอ่านจะนำทางการชีวิตเด็กสู่ความเก่ง ส่งผลให้ทุกคน สนใจในการส่งเสริมนิสัยการรักหนังสือในตัวเด็ก เกิดความสุขความรักใคร่ผูกพันกันขึ้นระหว่าง สมาชิกในครอบครัวเพราะมีกิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วม คืออ่านหนังสือให้เด็กฟังกรณีที่พ่อแม่ ผู้ดูแลอ่านหนังสือไม่ออกก็มีความพยายามใช้หนังสือเป็นสื่อพัฒนาเด็ก ให้เด็กดูภาพ ใช้หนังสือ เป็นสื่อกลางในการพูดคุยกับเด็ก พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กอ่านหนังสือมากขึ้นเพราะต้องการเป็น แบบอย่างที่ดี บางกรณีสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นคือเพื่อนบ้านชื่นชอบในการอ่านหนังสือให้ ลูกฟังก็เลยเอาลูกมาฝากให้ช่วยดูแล บ้านหลังนี้ก็จะมียาได้เพิ่มขึ้นจากกรณีการเลี้ยงดูเด็ก ภาพที่ ของน้องสนใจหนังสือโดยเฉพาะหนังสือคำกลอนก็นำมาร้องกล่อมน้อง พี่ๆ ยืมหนังสือของน้องไป

ให้คุณครูเพราะครูสนใจ กรณีความสำเร็จที่สำคัญเกิดขึ้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ทุกครอบครัวไม่เคยใช้หนังสือกับเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ทุกคนมีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่า ควรใช้หนังสือกับเด็กเมื่ออายุ 2 ขวบขึ้นไป แต่เมื่อทำกิจกรรมแม่เห็นพฤติกรรมที่เด่นชัดคือ เด็กสนใจกับหนังสือได้นานกว่าที่คิด เด็กจ้องมองนิ่ง ฟัง และทำเสียงตาม หนังสือสามารถกระตุ้นพัฒนาการระบบประสาทสัมผัสของเด็กได้ เช่น การมองเห็น การได้ยิน การพูด สื่อสาร การกระตุ้นกล้ามเนื้อเล็กที่นิ้วมือ แขนที่ใช้หยิบจับ กล้ามเนื้อตาที่ใช้ในการมองเด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น มีสมาธิและจินตนาการเกิดความสัมพันธ์กันในครอบครัวที่มีคุณภาพ ผู้ใหญ่สนใจเด็กเพิ่มมากขึ้นด้วยการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เป็นการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นด้วยการใช้หนังสือเป็นสื่อกลาง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ได้เรียนรู้กับวิถีชีวิตที่หลากหลาย ได้รับความไว้วางใจจากครอบครัวและชุมชนจึงเกิดปิติสุขในชุมชน สมัยก่อนคนจะสอนหนังสือเด็กตอนอายุ 7 ปี แต่เมื่อเอาหนังสือเล่มแรกปรากฏว่า ไม่ต้องรอให้ถึง 3 ปีหรือ 5 ปี อยู่บ้านก่อน 1 ปีก็ทำได้ ถ้าเด็กรู้จักหนังสือเร็วขึ้นพอเห็นหนังสืออยู่ที่ไหน ก็จะเข้าไปหา พยายามอ่าน เด็กจะเก่งก่อนเข้าเรียนและสนุกกับการเรียน วิธีการอ่านการเล่าพอกระทำบ่อยๆ จะเกิดทักษะขึ้นมาเอง หนังสือบางเล่มถ้าไม่มีตัวหนังสือจะเป็นการดีสำหรับเด็ก เพราะจะกระตุ้นให้เด็กคิด ไม่มีผิดไม่มีถูก ถ้าเด็กรู้เนื้อเรื่องในหนังสือให้เด็กสนุกเป็นการเสริมแรงเสริมกำลังใจการที่เด็กได้ทำกิจกรรม เช่นกิจกรรมการพับกระดาษ การต่อเติมภาพ เวลาเด็กทำกิจกรรมทำไมเด็กถึงชอบเพราะเป็น สันชาตญาณชอบแก้ปัญหาของเด็ก เพราะการแก้ปัญหาในสิ่งที่ไม่มีผิด เด็กๆ จะใช้จินตนาการได้เต็มที่ เกิดความพึงพอใจ ส่งเสริมความคิดที่สร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ทำให้มีทักษะที่เกิดขึ้นถ้าเด็กๆ อยู่ในโลกของจินตนาการจะรู้สึกสนุกมาก หนังสือเด็กนั้นผู้ใหญ่จะต้องอ่านให้เด็กฟัง เล่าให้ฟัง บางทีเด็กๆ อาจไม่ฟังเงิบๆ อาจจะมีชิวถามอันนั้นคืออะไร อันนี้คืออะไร เมื่อเลิกถามจะทำให้เด็กได้คิด ถ้ามีลูกหลานควรช่วยกันสนับสนุนให้ลูกหลานอ่านหนังสือหรือว่าอ่านหนังสือให้เขาฟัง ใช้เวลาวันละประมาณ 5-10 นาที ไม่ต้องอ่านหลายเรื่องเพราะเด็กจะไม่รู้จักพอ จะเห็นผลในเวลาไม่นานถ้าช่วยกันและเป็นผลดีในระยะยาว ครูจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเด็ก(ศ.นพ. เกษม วัฒนชัย)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์การประเมินชุดหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความสามัคคี ซึ่งใช้ในการประเมินคุณภาพของชุดหนังสือนิทานนั้น ผู้ประเมินต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ การประเมินเพื่อควมมีคุณภาพของหนังสือคุณค่าในการนำไปพัฒนาหนังสือนิทานให้เกิดคุณค่าต่อกี่สร้างขึ้น ทั้งนี้ได้พิจารณาถึงหนังสือ เรียนการสอนของครูและเด็ก อีกทั้งส่งเสริมคุณธรรมที่ดีสำหรับเด็กต่อไป สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการ

ประเมินหนังสือนิทานที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ได้พิจารณาถึงหนังสือนิทาน จุดมุ่งหมายในการเขียนและได้ใช้หลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแนวทาง

ความสามัคคี

ความสามัคคี คือ การรวมพลังกับคนอื่น เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความพร้อมเพรียงกันให้สำเร็จสมประสงค์การรวมกำลังกับคนอื่น จะเพิ่มขีดความสามารถทำงานใหญ่ได้สำเร็จ การรวมกำลัง อาจจะเป็นกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ สุดแต่ผู้ใดจะมีกำลังอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วใช้กำลังความสามารถที่มีอยู่ ด้วยความพร้อมเพรียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยไม่มีการวิวาทบาดหมางกันและมีความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความหมายของความสามัคคี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ (2546, หน้า 1178) ให้ความหมายว่า สามัคคี น. ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกันที่พร้อมเพรียงกันที่ร่วมมือร่วมใจกันทำ เช่น กลืนสามัคคี ฝ่าป่าสามัคคี (ป.;ส.สามสิ)

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544. หน้า 300) ได้กล่าวถึงความสามัคคี หมายถึง ว่ามีสิ่งใดที่อาจขัดแย้งซึ่งกันและกันบ้าง ก็ต้องปรองดองกันเสีย และหาทางออกโดยที่ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะความสามัคคีเป็นกำลัง อย่างสูงสุดของหมู่ชน

ความสำคัญของความสามัคคี

ความสำคัญของความสามัคคี การสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวมุสลิม ชาวมุสลิมทั้งประเทศ ควรจะสามัคคีกันเป็นปึกแผ่น ควรช่วยกันเผยแผร์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตามความถนัดความสามารถของตนอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลเป็นความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาโดยรวม การสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวมุสลิมนี้ พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก หากคณะสงฆ์ไทยมีความสมัครสมานสามัคคีกัน และทุ่มเทศึกษาค้นคว้าคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งปริยัติและปฏิบัติแล้วนำมาเผยแผร์ อบรมสั่งสอน แก่ประชาชนอย่างจริงจัง ปลุกประชาชนให้ตื่นตัว และปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันทั่วประเทศก็จะเป็นการสร้าง ความมั่นคงแก่ชาวมุสลิมศาสนาที่ได้ผลดีที่สุด กล่าวได้ว่าถ้าสามัคคีกัน ชาวมุสลิมโดยรวมก็จะสามัคคีกันตามมาด้วย

ลักษณะของความสามัคคี

ครอบครัว แต่ละครอบครัว มิตรสหาย แต่ละคู่หรือมากกว่านั้น คนในสังคมทั้งสังคม โลก พลโลกทั้งโลกล้วนต้องการความสามัคคี กลมเกลียว ต้องการความเข้าใจกันได้อย่างอบอุ่น ยิ้มแย้ม แจ่มใส ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ความต้องการที่ไม่มีวิธีทำ หรือมีวิธีทำที่ไม่เป็น ไปได้

ไม่ถูกทางอันแท้จริง ก็ย่อมจะไม่สมประสงค์ เมื่อคนสองคนหรือมากกว่านั้น หรือแต่ครอบครัว แต่ละสังคม รู้ทิศทาง รู้วิธีการอันเลิศ ที่สามารถจะทำความสามัคคีทำความเป็นภราดรภาพได้แล้ว ไซ้จริงได้เพียรพยายามทำแต่ละคนพากเพียรกระทำเพื่อให้เกิดความสามัคคี และความกลมเกลียว อันอบอุ่นนั้นๆ ขึ้น ให้เป็นตัวอย่างแก่โลก

คุณประโยชน์ของความสามัคคี

1. ความสุขใจเพราะใจที่มีความรักใคร่นับถือเป็นอารมณ์ย่อมเข้มแข็งเบิกบาน
2. ความสำเร็จในการดำรงชีวิต ชีวิตเรามีความสุขได้เพราะความสามัคคีของหมู่คณะใน ส่วนนี้ผู้ศึกษาพอสรุปได้คั้งว่า ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียง ความปรองดอง เป็นน้ำ หนึ่งใจเดียวกัน มีความพร้อมเพรียงกันทำ ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เพราะความสามัคคีเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ สามัคคีคือ พลังของหมู่ชน ซึ่งทำให้สังคมสงบสุข และประเทศชาติมีความเจริญ

ดังนั้นการที่สร้างหนังสือนิทานคุณธรรมสาระพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามัคคี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยทราย อำเภอแม่อน นั้นผู้ศึกษาควรศึกษา เกี่ยวกับความหมายของความสามัคคี เพื่อกำหนดเนื้อหาบทนิทานทั้ง 5 เล่ม ให้ตรงกับคุณธรรมที่ ส่งเสริมความสามัคคีอย่างชัดเจน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ สาระมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในส่วนของสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

สาระมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในส่วนของ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งนำหลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคีในการ สร้างหนังสือนิทานทั้ง 5 เล่ม คือ มงคล 38 มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสุขความเจริญ แก่ตัวเรา มี 38 ประการ ดังเช่น การทำตัวดี มีระเบียบวินัย รักเพื่อน รักพี่น้อง มีความรักใคร่สามัคคี กันและไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

ความหมายของหลักธรรมของศาสนา มงคล 38 การทำตัวดี

ข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสุขความเจริญแก่ตัวเรา มี 38 ประการ ดังเช่น การทำตัวดี มีระเบียบวินัย รักเพื่อน รักพี่น้อง มีความรักใคร่สามัคคีกันทำงานร่วมกันจนสำเร็จ และไม่ทะเลาะกัน

ความสำคัญของการทำตัวดี

ความดี หมายถึง การกระทำ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม คนที่คิดดี ก็จะพูดดี และทำดีด้วย เพราะมีจิตที่เป็นกุศล มองโลกในแง่ดี ทำความดีเป็นปกติวิสัยอยู่ทุกวัน ไม่มีเคอะเขิน หรือฝืนใจทำแต่อย่างใด การทำดี ไม่ใช่สิ่งแปลกปลอมในชีวิตของเขา การไม่ได้ทำดี หรือการทำ

ชั่วเสียดอีก ที่เป็นสิ่งแปลกปลอมในชีวิตเพราะนานๆจึงจะเข้ามาในชีวิตจิตใจจึงเป็นเรื่องฝืนใจอย่าง ยิ่งที่จะกระทำ

คนดี สามารถทำความดีได้อย่างยิ้มแย้มแจ่มใสมีความสุข อิ่มอกอิ่มใจ จิตเขาห่อหุ้มด้วย กุศล เสียแล้ว การทำความดีจึงเป็นเรื่องง่ายนิดเดียวไม่มีการฝืนใจ เพียงมองโลกในแง่ดี รักเพื่อน มนุษย์ให้อภัยในความผิดพลาดของคนอื่น ไม่เรียนรู้สังคมโดยใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางชนิดที่ว่า ถ้าคนอื่นพูดหรือทำอะไรไม่ถูกใจ ไม่สอดคล้องกับกิเลส ตัณหาของตนในขณะนั้นก็จะไว้วาง ใจโดยดีพายไม่ยอมรับ แต่รู้ว่าเพื่อนมนุษย์ผู้เป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายยังรู้ธรรมะหรือเข้าใจธรรมะ น้อยกว่าเราจึงไม่ถือสาหาความ มุ่งแต่ทำความดีเสียสละเพื่อส่วนรวม ลด ละกิเลสอันได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และ ความหลง ใ้บรรเทาเบาบางลง ทำความดีเป็นปกติวิสัยจนเกิดเป็น อุปนิสัยที่เป็นความเคยชิน ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า **สุกริ สาธุณา สาธุ : ความดี อันคนดีทำง่าย**

พุทธศาสนสุภาษิตที่เกี่ยวกับความสามัคคี

- สุขาสงมฺมสุตฺต สามัคคี สามัคคีของหมู่ทำให้เกิดสุข
- สมกฺคานํ คโป สุโข ความเพียรของหมู่มนุษย์ ผู้พร้อมเพรียงกันทำให้เกิดสุข
- สามัคคี วุฑฺฒิสาธิกา ความสามัคคี มีแต่ความเจริญ
- สมกฺคา สขิลวา โหถ จงสามัคคีมีน้ำใจต่อกัน
- สามัคคิยาตี พุชฺชโยสามัคคีกันไว้ ก็ยากที่ใครจะชนะได้

ทฤษฎีแนวคิด

การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีนั้นนับว่ามีความสำคัญเพราะจะทำให้ผู้ศึกษาทราบเกี่ยวกับทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางด้านความคิด พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการ ไปตามวัยของเด็กทำให้เด็กมีความพร้อมในการรับรู้และสามารถจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมด้านความสามัคคีสำหรับเด็ก ได้ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้น ของกาเย่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาการสร้างหนังสือนิทานคุณธรรมสาระพระพุทธศาสนาเพื่อ ส่งเสริมความสามัคคีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในด้านองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

ทฤษฎีของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ ทางด้านความคิดของเด็ก ว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร ทฤษฎีของเพียเจต์ตั้งอยู่บนรากฐาน ของทั้งองค์ประกอบที่เป็นพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตาม พัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นพัฒนาการเป็นสิ่งที่ขึ้นไป

ตามธรรมชาติไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่าสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น เพียเจต์สรุปว่า พัฒนาการของเด็กสามารถอธิบายได้โดยลำดับระยะพัฒนาทางชีววิทยาที่คงที่แสดงให้เห็นปรากฏโดยปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มีสาระสรุปได้ดังนี้
พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. **ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensori-Motor Stage)** ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับกรเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การไขว่คว้า การเคลื่อนไหว การมอง การคลำ ในวัยนี้เด็กแสดงออกทางด้านร่างกายให้เห็นว่ามีสติปัญญาด้วยการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด เด็กจะต้องมีโอกาสที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิดในขั้นนี้ มีความคิดความเข้าใจของเด็กจะก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สามารถประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อมือ และสายตา เด็กในวัยนี้มักจะทำอะไรซ้ำบ่อยๆ เป็นการเลียนแบบ พยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและ สามารถแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่กิจกรรมการคิดของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

- **ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage)** ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 2-7 ปี แบ่งออกเป็นขั้นย่อยอีก 2 ขั้น คือ ขั้นก่อนเกิดสติ (Preconception Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็กอายุ 2-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของผู้อื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้ จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ยังคงอยู่ในระดับเบื้องต้น เช่น เข้าใจว่าเด็กหญิง 2 คน ชื่อเหมือนกัน จะมีทุกอย่างเหมือนกันหมด แสดงว่าความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังไม่พัฒนาเต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญรวดเร็วมาก

- **ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้** นี้ก็ออกเองโดยไม่ใช่เหตุผล (Intuitive Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็ก อายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รวมตัวดีขึ้น รู้จักแยกประเภทและแยกชิ้นส่วนของวัตถุ เข้าใจความหมายของจำนวนเลข เริ่มมีพัฒนาการ

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ในสิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือ แก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลต่างๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหา โดยไม่วิเคราะห์ห้อย่างถี่ถ้วนเสียก่อนการคิด หาเหตุผลของเด็กยังขึ้นอยู่กับ สิ่งที่ตนรับรู้หรือสัมผัสจากภายนอก

- **ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม(Concrete Operation Stage)** ขั้นนี้จะเริ่มจากอายุ 7-11 ปี พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้ง เกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ โดยที่เด็กเข้าใจว่าของแข็งหรือของเหลวจำนวนหนึ่งแม้ว่าจะเปลี่ยนรูปร่างไป ก็ยังมีน้ำหนัก หรือปริมาตรเท่าเดิม สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้คือ ความสามารถในการคิดย้อนกลับ นอกจากนั้นความสามารถในการจำของเด็กในช่วงนี้มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถจัดกลุ่มหรือจัดการ ได้อย่างสมบูรณ์ สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี

- **ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage)** นี้จะเริ่มจากอายุ 11-15 ปี ในขั้นนี้พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้เป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง เด็กจะสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือ ไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ สามารถที่จะตั้งสมมุติฐานและทฤษฎี และเห็นว่าความเป็นจริงที่เห็นด้วยการรับรู้ ที่สำคัญเท่ากับความคิดกับสิ่ง ที่อาจจะเป็นไปได้ เด็กวัยนี้มีความคิดนอกเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างและมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมพัฒนาการทางการรู้คิดของเด็กในช่วงอายุ 6 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเพียงเจ็ดได้ศึกษาไว้เป็นประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมมี 6 ขั้น ได้แก่

1. **ขั้นความรู้แตกต่าง (Absolute Differences)** เด็กเริ่มรับรู้ในความแตกต่างของสิ่งของ
2. **ขั้นรู้สิ่งตรงกันข้าม (Opposition)** ขั้นนี้เด็กรู้ว่าของต่างๆ มีลักษณะตรงกันข้ามเป็น 2 ด้าน เช่น มี-ไม่มีหรือ เล็ก-ใหญ่
3. **ขั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree)** เด็กเริ่มรู้จักคิดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่อยู่ตรงกลางระหว่างปลายสุดสอง ปลาย เช่น ปานกลาง น้อย
4. **ขั้นความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Variation)** เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น บอกถึงความเจริญเติบโตของต้นไม้

5. **ขั้นรู้ผลของการกระทำ (Function)** ในขั้นนี้เด็กจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลง

6. **ขั้นการทดแทนอย่างลงตัว (Exact Compensation)** เด็กจะรู้ว่าการกระทำหนึ่งของสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่ออีกสิ่งหนึ่ง อย่างตัดเทียมกัน

กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะดังนี้

1. **การซึมซับหรือการดูดซึม (assimilation)** เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่างๆเข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

2. **การปรับและจัดระบบ (accommodation)** คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็น ระบบหรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

3. **การเกิดความสมดุล (equilibration)** เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารึ้นในตัวบุคคล

การนำไปใช้ในการจัดการศึกษา / การสอน เมื่อทำงานกับนักเรียน ผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนที่มีอายุเท่ากัน อาจมีขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา นักเรียนแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์ 2 แบบคือ ประสบการณ์ทางกายภาพ (physical experiences) จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนแต่ละคนได้ปฏิสัมพันธ์กับวัตถุต่างในสภาพแวดล้อมโดยตรง ประสบการณ์ทางช่วยให้ตรรกศาสตร์ (Logic mathematical experiences) จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้พัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาให้ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม หลักสูตรที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ควรมีลักษณะเน้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน โดยต้องเน้นให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด เสนอการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนพบกับความแปลกใหม่เน้นการเรียนรู้ต้องอาศัยกิจกรรมการค้นพบเน้นกิจกรรมการสำรวจและการเพิ่มขยายความคิดในระหว่างการเรียนการสอน (Lal and Lall, 1983, หน้า 45-54)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก

ทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้น ของกาเย่ (Gagne)

1. **การจูงใจ (Motivation Phase)** การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. **การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase)** ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ

3. การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ(Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้น และระยะยาว

4. ความสามารถในการจำ (Retention Phase)

5. ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)

6. การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)

7. การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)

8. การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็ว จะทำให้มีผลดีและประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จากแนวคิดนักการศึกษา กาเย่ (Gagne)

1. ผู้เรียน (Learner) มีระบบสัมผัสและ ระบบประสาทในการรับรู้สิ่งเร้า (Stimulus) คือ สถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. การตอบสนอง (Response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้การสอนด้วยสื่อตาม แนวคิดของกาเย่ (Gagne)

3. เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้ การ์ตูน หรือ กราฟิกที่ดึงดูดสายตา

4. ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน การตั้งคำถามก็เป็น อีกสิ่งหนึ่งบอกว่าวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนเพื่อให้ ทราบว่าบทเรียนเกี่ยวกับอะไร

5. กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ ผู้เรียน โดยการ ตั้งคำถาม เกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหานั้นๆ

6. เสนอเนื้อหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อชนิดต่างๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วีดีโอ

7. การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษา การเปรียบเทียบ เพื่อให้ เข้าใจได้ซาบซึ้ง

8. การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียนได้เรียน ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด

9. การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัด โดยมีคำแนะนำ

10. การสอบ เพื่อวัดระดับความเข้าใจ

11. การนำไปใช้กับงานที่ทำในการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อต่างๆ ที่ควรจะรู้เพิ่มเติม

จากการศึกษาทฤษฎีของเพียเจต์ผู้ศึกษาพบว่าเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กนั้นมีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม โดยเป็นไปตามลำดับขั้นพัฒนาการตามธรรมชาติไม่ควรเร่งรัดเด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่กำลังพัฒนาสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่วนการศึกษาทฤษฎีของกาเย นั้นทำให้ทราบเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่นการเร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่นใช้การ์ตูน หรือกราฟิกที่ดึงดูดสายตา ทำให้เด็กเกิดความอยากดู อยากเห็นเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความสามัคคี ยังไม่เป็นที่ปรากฏแต่อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือนิทานไปใช้ในการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ คือ

เรียมจันทร์ บันเทิง (2540, หน้า 49-50) การใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนจริยธรรมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่าการใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนจริยศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะการ์ตูนสามารถแปลความหมายของบทเรียนที่ค่อนข้างยากและสลับซับซ้อนให้เป็นบทเรียนที่เข้าใจง่ายเป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ภาพการ์ตูนยังให้บรรยากาศของการเรียนการสอนที่สามารถมีชีวิตชีวา และนักเรียนมีความคิดเห็นในทางบวกทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเรียนด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

ลัดดา อินทนนท์ (2551, หน้า 84) การสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการสอนคุณธรรม เรื่องความดีที่น่ายกย่อง ซึ่งมีจำนวน 3 เล่ม เป็นหนังสืออ่านประกอบสาระวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1) เพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่เหมาะสม ตลอดจนมีส่วนส่งเสริมการศึกษาหาความรู้โดยผู้เรียนเองให้กว้างขวางลึกซึ้งตามความสนใจ ขณะเดียวกันผู้ศึกษาได้หนังสือการ์ตูนที่ตรงกับจุดประสงค์ซึ่งจะใช้เป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนผลการประเมินคุณภาพหนังสือการ์ตูนว่ามีคุณภาพดีทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่า หนังสือการ์ตูนมีเนื้อหาสาระอ้างอิงหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง อ่านเข้าใจเนื้อหาง่าย ผู้เรียนสามารถใช้อ้างอิงและศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการเรียนรู้ได้ และผลการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือ

ประกอบการสอนคุณธรรมเรื่อง ความดีที่นายยก่อง ผลการวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับมากแสดงว่า นักเรียนพึงพอใจต่อหนังสือการ์ตูนนี้มากเนื่องจากการนำเสนอด้วยภาพการ์ตูนที่น่าสนใจ และเรื่องราวที่ใกล้ตัว

กรีก ยूनพันซ์ (2543, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องราวที่ผู้มีประสบการณ์หรือผู้ใหญ่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณที่เกี่ยวข้องกับชีวิตหรือสิ่งแวดล้อม เป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน ตลอดจนแทรกแนวคิดเพื่อให้เด็กนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

วรรณพร มุมกระโทก (2550, หน้า 121) การจัดกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้และหล่อหลอมการมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่ครูหรือแม่แต่ผู้ปกครองควรใส่ใจและคำนึงถึงเสมอในการให้การศึกษา แก่เด็กปฐมวัยและสอดคล้องกับโคลเบิร์ต (1976 :12) ได้ชี้ให้เห็นว่า เด็กที่อยู่ในระดับ 1 ซึ่งมีอายุ 2 – 10 ปี จะยังไม่มีเหตุผลในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยเด็กที่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลที่แท้จริงมาอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ เด็กยังยึดติดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและครู จึงควรจัดกิจกรรม ที่กระตุ้น ให้เด็กรู้จักคิดและมองเห็นเหตุผลที่เป็นรูปธรรมและให้เหตุผลของการปฏิบัติเพื่อให้เด็ก เป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการคิด สนใจที่จะทำตามโดยการเลียนแบบ ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจะต้องเป็นตัวแบบที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตัวในการเป็นรูปแบบ ที่เหมาะสมในสังคม การอบรมสั่งสอน ด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ พยายามสอนให้เด็กสามารถใช้สติปัญญาเป็นเครื่องตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ มากกว่าความมีเหตุผล เช่นเดียวกับ แบนคูรา (1963 :12) มีความเห็นตรงกันว่า การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากบ้านและโรงเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางสังคมได้รับอิทธิพล จากกลไกการปรับตัวซึ่งรับมาจากพ่อแม่ เนื่องจากเด็กวัยนี้ชอบเลียนแบบพ่อแม่มากที่สุด ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่าง ไม่ใช่ปลูกฝังด้วยวิธีการสั่งสอนเพียงอย่างเดียว

ข้อสังเกตที่ได้จากการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม 8 ประการ

1. ด้านเด็ก (ผู้เรียน) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุข ซึ่งสังเกตได้จากความสนใจกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดระยะเวลา
2. ในการสอนการฝึกลูกอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจทำกิจกรรมโดยไม่เบื่อหน่าย มีผลงานที่สำเร็จและ สร้างผลงานที่หลากหลายในการสอนการฝึกโดยใช้นิทาน เพลง และคำคล้องจอง จัดให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งช่วยพัฒนาการทางสังคมได้เป็นอย่างดี จะสังเกตได้ขณะที่เด็กได้ฝึกปฏิบัติและทำ
3. กิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกิดความรักใคร่สามัคคีกันนอกจากนั้นยังส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาเพราะการท่องคำคล้องจอง

ที่สั้นๆ ง่าย และเพลงที่มีเนื้อหาลึ้นๆ และมีทำนองที่ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป ทำให้เด็กสามารถจำคำศัพท์ใหม่ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งในการจัดกิจกรรมแต่ละกลุ่มจะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ครูและเพื่อนฟังได้อย่างเหมาะสม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความสามัคคี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างนิทานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความสามัคคี ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรมได้ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่นๆ ต่อไป